

הרב משה מינצברג

בעמח"ס 'עסים רימוני'

ירושלים

מזבח העולה

התורה פותחת את פרשת הקרבנות בקרבן העולה, "אם עלה קרבנו מן הבקר"¹, והיינו שקרבן העולה הוא אב לקרבנות. יתירה מזו, המזבח החיצון נקרא בתורה "מזבח העלה"². כלומר המזבח מקבל את שמו על שם שהוא עשוי להיות לעולה. ולכך גם העבודה שמקדשת את המזבח זו עבודת העולה³, וכיון שקרבה במזבח עולה, קרוי עליו שם ה' ונהיה מקום לעבודת ה', ורק אז יש מקום לעשות שם את שאר הקרבנות. אך לא שייך להקים מזבח שהתוכן שלו יהיה הקרבת חטאת, אשם או שלמים. כך גם מתבאר בכתובים שכל הקרבנות נספחים לקרבן העולה. בשחיטה נאמר "במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת"⁴, "במקום אשר ישחטו את העלה ישחטו את האשם"⁵. גם בהקטרה מצינו גבי חלבי השלמים: "והקטירו אתו בני אהרן המזבחה על העלה אשר על העצים"⁶, "וערף עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים"⁷. היינו שקרבן עולה הוא הקרבן שמאפשר את הקרבת כל הקרבנות. כולם כביכול עולים על גבי האישים בתוך עלייתו שלו.

בשביל לבאר ענין זה צריך לבאר בחינת ענין הקרבנות ככלל וקרבן עולה בפרט.

שם אלוקים - מקור החיים

שם הויה הוא כביכול שם עצמותו. שם זה מבטא את השגב האלוקי, את הקדושה שאין לנו שום השגה בה והיא למעלה מהשגתנו. השגתנו בה זה עצם חווית השגב מולה.

שם אלוקים מבטא את הנוכחות האלוקית בעולם. זהו השם של מעשה בראשית, האופן בו בחר ה' להתגלות לברואיו בעצם בריאתו אותם. כל הבריאה, כל הטוב שסביבנו הם שפיעה אלוקית. שם א-להים מתבטא בעיקר בכך שהוא א-להי החיים, הוא מקור וסיבת החיים. זרימת ושפעת החיים שבעולם הם התגלות אלוקותו.

הקב"ה יצר את כל הבריאה של שמים וארץ שתעמוד לעצמה כביכול, מנותקת מבוראה. אבל החיים מתגלים כשפיעה אלוקית ישירה. הם להדיא נחווים כשפיעה תמידית ואין בהם הניתוק

¹ ויקרא א, ג.

² ויקרא ד, כה; ועוד רבים.

³ במשנה (מנחות מט, א) מבואר שאין מחנכין את מזבח העולה אלא בתמיד של שחר.

⁴ ויקרא ו, יח.

⁵ ויקרא ז, ב.

⁶ ויקרא ג, ה.

⁷ ויקרא ו, ה.

והאטימות שיש בבריאה כולה. בעצם התגלות החיים יש שגב, יש קדושה. החיים עצמם אפופים ערכיות. משום כך אנו מעריצים את שם ה' בכך שהוא כביכול חי החיים, וקדושתו בהיותו חי עולמים. לא חלילה במובן של חיים אנושיים שאותם אנו תופסים ומכילים, אבל מהבחינה הזאת שאנו מזהים כל חיים כגילוי שם אלקים.

הערכיות והקדושה הכי נשגבות שהאדם יכול לחוות כנוכחות אילו החיים. ממילא האלוקות, הנוכחות האלוקית בעולם, מתבטאת בהיותו מכלכל חיים, והערצת האדם לאלוקיו היא כמקור החיים.

ברכת גבורות – מחיה המתים

עניין זה ניכר בברכת הגבורות, שנתקנה על החיים. ברכת מגן אבות עוסקת בכך שהקב"ה הוא אלוקי ישראל. פותחים בברית המיוחדת שלו איתנו ומשם עולים למעלה. הברכה השלישית, קדושת השם, מתייחסת כביכול לעצמותו של שם השם, שהשם הוא קדוש, ואין לנו שום השגה בו. אבל הברכה השנייה מתייחסת להנהגת ה' בעולם, לבחינת אלקים שהוא השולט בעולם, גיבור ורב להושיע. זו ברכה על הנוכחות האלוקית בעולם, שמבוטאת וניכרת בעצם זרימת החיים, בהיותו מכלכל חיים בחסד⁸. עיקר הייצוג של בחינה הוא בהיותו מחיה מתים.

כל הפרטים המוזכרים בברכה הם שפעת החיים שהקב"ה מזרים כל העת לעולם. היא הסומכת את הנופלים ומתירה את האסורים, זו בחינת האלוקות שמתגלה בעולם, שהוא אלוקי החיים⁹.

הקרבת קרבן זריקת הנפש לה'

הקרבת הקורבנות פירושה להחזיר ולתת את החיים לקב"ה. המושג של חיים, של פעימת החיים וקדושתם במובנם העקרוני, הוא מושג שזוהה באדם ובבהמה. משום כך מסירת חיי הבהמה לקב"ה היא כהשבת החיים לגבוה, וביטוי שראוי שאליו ימסרו החיים כולם.

זו המשמעות של הקרבת קרבן, שמביאים את הנפש לה'. לבוא ולומר לה' שאנחנו חווים את החיים כנאצלים ממנו, מזוהים איתו ושייכים לו. יש בכך שלימות של עבודת ה' בתורת אדון, היינו כשאומרים לו שהוא אלוקי החיים. הכרה שכל השפע וכל הקיימות שיש בעולם, שעיקר שיגבה זה החיים, שם ניכרת חותמת האלוקות והנוכחות האלוקית בעולם.

⁸ יש בימים נוראים בכל הקהילות ניגון מיוחד ל'מכלכל חיים' כי בעצם המילים האלה הם המוקד של ראש השנה. שבראש השנה מדברים שהקב"ה בא לנהל את העולם, לנכוח בו, וברכת אתה גיבור היא מוקד ולב היום.

⁹ שמעתי מהרב שמואל ברנד, שעניין מחיה מתים הוא בעצם שהקב"ה נותן חיים. והטעם שאין אומרים פשוט 'ברוך אתה ה' נותן החיים' או 'אלוקי החיים', הוא ששיש בנתינת החיים איזו תחושה של חסר, שהרי בסוף מגיעה המיתה והמוות שולל בעצם את ההטבה של החיים. האדם לא קיבל את החיים לנצח, אלא רק שבעים שנה של חיים, וזה כמו דבר חסר ערך וחסר משקל. האדם חווה את החיים כמשהו בעצם, כדברים מהותיים ונצחיים. לחיות תקופה מסויימת, אין בזה ערך אמיתי. המשקל העמוק של קיום זה רק כשזה נצחי, קיום זמני אין לו משקל. ממילא כשרוצים להגיד שהקב"ה נותן חיים, נותן קיום במובן הכי עמוק של הדברים, אומרים שהוא נותן חיים בכך שהוא מחיה מתים. זו הצורה השלימה של נתינת החיים, אבל בעיקרון הברכה היא על נתינת החיים.

זבח לאלקים יחרם

כתוב בפסוק "זִבְחַ לְאֱלֹהִים יִחָרֵם בְּלִתֵּי לֵה' לְבָדוֹ"¹⁰. בחז"ל וברוב הראשונים מפרשים שהכוונה כאן זובח לע"ז, אבל ברמב"ן¹¹, וכן בזוהר¹², פירשו שאין ראוי לזבוח קרבנות אלא לשם הויה לבדו, ולא לשם אלקים. וכן אמרו בגמרא: "אמר שמעון בן עזאי בא וראה מה כתיב בפרשת הקרבנות שלא נאמר בהם לא א-ל ולא אל-היך ולא אל-הים ולא ש-די ולא צב-אות אלא יו"ד ה"א שם המיוחד שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק"¹³.

למדנו מכאן שהקרבנות אינם לשם אלקים. והדבר תמוה שהרי קבלת אדנותו בשלמות היא בהכרה שהוא אלוקי החיים, והיא שייכת בעיקר לשם אלקים בו מתגלה הקב"ה בעולם כבוראו ומנהיגו.

ביאור הדברים נראה כך. ידוע הפתגם ששיעור החיוב של הכרת הטוב הוא עד שהמיטיב יתבע את הטוב עצמו, שאז אין מקום להחזיר את הטוב עצמו שיוצר את יחס התודה. מכיון שכן לא מתאים לתת את הקרבן לשם אלקים. אם נקרא לקב"ה ונעבוד אותו מצד בחינת אלקים נותן החיים, זה לא מצדיק עבודת הקרבנות שעניינה הבאת הנפש לה', כשחיי הבהמה מבטאים את החיים בכלל. לאדנותו ולאולוקתו ראויה הכרת הטוב, לעובדו ולשמור דרך ה' בכל השפע שחנן אותנו. אך השבת החיים לא נדרשת ומתאימה, ואדרבה זו שבירה של היחס בין הנבראים לאלוקות.

אכן באופן עקרוני העבודה הכי ראשונית היא נתינת החיים עצמם, אך אין זה רצון ה'. יש רצון טבעי באדם להתמסר למלכו, למי שאותו הוא מעריץ, ו'לתת' לו את היקרה שבמתנות, את תמצית חייו ולבטא שהוא נכון לאבד את חייו בעבורו. אבל יחס כזה הוא השפלה של ה'חיים' וביטול קדושתם וערכם כנאצלים מקדושתו יתברך. זו שפלות ולא קדושה, וחלילה לעבוד כן את ה'. הקב"ה מבזה את הע"ז במילים "כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בְּאֵשׁ לְאֱלֹהֵיהֶם"¹⁴, כלומר זה הדבר הכי שפל, שמחללים בזה את החיים.

"זִבְחַ לְאֱלֹהִים יִחָרֵם"¹⁵ הפסוק מתייחס דווקא לזובח, לשחיטה, לנטילת הנפש דייקא ולא להקרבה. טעם הדבר הוא שהפרשה לא מתייחסת כאן לעצם איסור ע"ז, אלא ללקיחת החיים. לקחת נפש ולזבוח אותה זו בעצם השתלטות על הנפש, וכשזה לא נעשה מול שם הויה יש כאן ביזוי של החיים וחילול קדושתם. במובן מסויים יש כאן בחינת ע"ז.

לעובדי עבודה זרה אין שום ענין להעריץ את האל שלהם, הם לא חווים את כל הערכים אותם הם מוקירים ומעריצים כבטלים מולו וכנובעים ממנו. הם לא רוצים להתכלל בהתגלותו אלא

¹⁰ שמות כב, יט.

¹¹ פירוש שם, וביקרא א, ט.

¹² זוהר חדש ח, א.

¹³ מנחות קי, א.

¹⁴ דברים יב, לא.

¹⁵ שמות כב, יט.

הם רואים אותו כבעל הכוח להיטיב ולהרע להם. הם רוצים לעשות איתו עיסקה, שהוא ייתן להם מה שהם צריכים, והם יתנו לו את כל ההערצה, את כל העוצם. הם מבקשים לתת לו את הגבורה ולהטעים אותו בטעם חולשתם. זה האל אותו הם עובדים, כזה שרוצה לבטא את הגאות שלו מעל החיים. הגאות של הכוחניות ושל הרוע היא לטעום את החולשה ולהתעצם עליה שתהיה רמוסה תחתיו. לכן הוא אוהב לאכול את החיים ולכן הם נותנים לו לאכול את הקרבנות. והפסוק אומר גם את בניהם גם את בנותיהם, שזו השפלות של עובדי ע"ז, כיון שהם רוצים את בחינת 'זובח לאלהים יחרם', להשפיל את החיים מול האל. והם רוצים את זה עם כל העוצם - גם את בניהם ובנותיהם.

עבודת ה' איננה זביחת החיים והשפלתם לפני האלוקים. אלהים שרוצה לטעום את חולשת היצור מול העוצם של האל זה אלהים אחרים. זה חלול השם וחילול החיים, כי אלקים מתגלה בזה שהוא נותן החיים - 'אלקים חיים' - שהחיים הם ממנו ויש להם משקל וערך אלוקי. הקב"ה מלך חפץ בחיים, וקדושת החיים וערכם מתקבלים מאותו חפץ שחפץ בהם. זו הצורה שהקב"ה מופיע בעולם, דרך זה ששופע ממנו שפע חיים ורצון בחיים. וזה האופן הנכון של תלות האנושות בקב"ה, דרך זה שהוא נותן לה את חייה והיא מקבלת אותם. זו הצורה הנכונה שבה הוא מופיע, ולכן מסירת החיים לאדנותו זו השפלה שנוגדת את התגלותו.

"בְּלִתִּי לָהּ לְבָדוֹ", בחינת הקרבן הינה לשם הויה. מול שם הויה אין שום השפלת קדושת החיים בזביחתם לו. שמו הגדול אינו הכוח היותר עוצמתי ונעלה שקיים בבריאה, התגלותו איננה מתוך מעשה בראשית ותולדותיו, וגם שגבו אינו בתור הערך השגיב והעליון שקיים בעולם. כל הכוחות וכל הערכים שבעולם הם במקום אחר לגמרי לעומת השגב האלוקי. הכול בטל מאליו כשמופיע שמו הגדול, "הָרִים כְּדוֹנֵג נְמִסוּ מִלְּפָנָי ה'"¹⁶. כמו בהתגלות מעמד הר סיני, שם "אָתָּה הָרְאִתָּ לְדַעַת כִּי ה' הוא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ: ... בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת..."¹⁷. כל הדברים מאבדים את משמעותם ומחווירים מול שמו הגדול, ושום השפלה אין להם בזביחתם לו. אדרבה עילוי הוא להם, עילוי לשגב.

ונקדשתי בתוך בני ישראל

ואכן לעומת שם אלוקים שנתבאר שלא מתאים ולא נכון זביחת החיים כלפיו, אנו מוצאים את מצוות מסירות נפש, שמחויבת בעצם התגלות שם הויה.

חז"ל דורשים מהפסוק "וְלֹא תַחֲלָלוּ אֶת שֵׁם קְדוֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"¹⁸, את החובה למסור נפש על קדושת השם¹⁹. היכן כתוב ב"ונקדשתי" מסירות נפש?

הפסוק אומר שלקב"ה יהיה מעמד של קדוש מתוך ישראל, ששם קודשו מתגלה בתוך בני ישראל. עם ישראל מְצוּה לתת ולבטא את המעמד שלו בקרבם כקדוש, 'ונקדשתי'. מלך שתתן

¹⁶ תהלים צז, ה.
¹⁷ דברים ד, לה-לט בדילוגין.
¹⁸ ויקרא כב, לב.
¹⁹ סנהדרין עח, א.

לו כבוד של שר זה מחלל את המלכות. התוכן של קדוש הוא ששום דבר לא שוקל מול מציאות הקדושה שלו, והוא נשגב מכל דבר ששייך שיהיה. פירוש הדבר שניתן לכבד אותו רק דרך המשקל החמור ביותר שאפשר לתת לו, הגם שלעולם לא יערוך לו. ממילא כשהפסוק אומר שיהיה לקב"ה מעמד של קדוש, מובן מאליו שזה מחייב מסירות נפש. זה דבר שאי אפשר לאמר על בחינת אלקים, והוא שייך רק לשמו הגדול שמבטא את המשקל של הקדושה בעצם, קדושת השם שמעבר לבריאה, את הקדושה שנשגבת מעליה.

אמנם למסור את הנפש עומד בסתירה לרצון ה' לתת חיים, ורק דרך הבהמה אפשר להביע את הבחינה הזאת של מסירת החיים. חיי הבהמה הם חיים גולמיים, הם מבטאים את החיים בטהרתם. בלי זכות, היא לא 'מקבלת' אותם, וממילא אין לה עמידה לפני ה', מהבחינה הזו זריקת הדם היא הבעה מלאה של מסירות נפש.

נמצא שהקרבת בהתגלותו הוא במקום של שם אלוקים, וככזה הוא חלילה זבח לאלוקים יחרם, הוא חסר פשר, רק אחר שרותמים את הרובד של התגלות אלוקים, את הבריאה כולה, לרובד של שם הויה, ושם אלוקים נעמד כולו כהנכחה וביטוי לשמו הגדול, והכוונה היא 'בלתי להשם לבדו' אזי יש עליו בעבודתו, השגב הגדול של אהבה והתכללות בשמו הגדול²⁰.

כליל

קרבן העולה ייחודי בכך שהוא נקרב 'כליל'. בכל הקורבנות רק אימוריהם נקטרים למזבח, וגם במנחה הבאה נדבה רק קומצה נקטר. מה שאין כן עולה שכולה נקטרת.

בכל הקרבנות האדם מקריב את קורבנו לפני ה' והאימורים באים לבטא שהקרבת התקבל לפניו, וה' נזקק לו. משל למשלוח מנות שמכניס לפני רבו, די לו במה שרבו נזקק לטעום מהמשלוח, ובכך מקבלו.

האמירה של העולה היא שמשויבים את החיים לקב"ה, את כל הבריאה שנבדלה ועמדה לפניו משעת בריאת העולם. הכל חוזר ומתעלה, חוזר ונקטר, ונקשר למקורו למקור החיים. זו האמירה האלוקית הנגלית בשם הויה, שהכול שואב אליו. לכך 'כליל' זהו עצם שמה של העולה. הכול - הפשר, הגידים והעצמות, הכול עולה. זה הכבוד המתעלה בהקרבת העולה, שאין שום דבר בעולם מחוץ לגילוי שמו. זו אמירה עקרונית על כל הבריאה שמתקיימת בפועל בעולה²¹.

²⁰ לשון הרמבן (ויקרא א) והנה הקרבן במדת הדין, והזכיחה לשם ה' לבדו, שלא יתכוין לדבר אחר בעולם רק לשם ה' לבדו, וזה טעם עולה הוא, אשה הוא. ולכך אמר הכתוב (להלן כא ו) כי את אשי ה' לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קדש, כי לאישי ה' קרבן אלהיהם. ולכך אמרו שלא הזכיר בצואות של קרבנות לא אל ולא אלהים אלא אשה ריח נחוח לה, כי הכונה לה' לבדו תהיה, לא יכוין המקריב ולא יעלה במחשבתו רק לשם המיוחד. והוא מאמר החכמים (סנהדרין ס ב) ריקן כל העבודות כלין לשם המיוחד:

²¹ הרמ"א קרא לספרו על הקרבנות 'תורת העולה' וספרו כולו בא לבטא את שמו, 'תורת העולה'. הדברים כולם חוזרים למקורם להישאב למציאות האלוקית.

בעולה, הקטרת הכליל היא מעצמותה של ההקרבה, ולא רק ביטוי לכך שהעולה התקבלה לפניו. בשאר הקרבנות שבאים למטרה להתכפר, ההקטרה באה לבטא שהקרבת התקבל. גם מנחה שהיא נדבה, הכבוד שהיא באה לבטא זהו דורון ונתינה, ובהקטר קומצה המתנה מתקבלת לפניו.

מכון לשבתך

בכך מתבאר מדוע שמו של המזבח הוא 'מזבח העולה', וכל הקורבנות טפלים לו.

והעניין מתפרש בפרשת המוספין²², שם התחדש יחס חדש לעולה: "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו". העולה כ'לחמי'. הוא אינו פונה אלינו לקבל דורון אלא בחינת לחם, שהוא כביכול נשען ונתמך מעבודתינו בעבודת העולה.

יש כאן הבחנה שמזבח העולה הוא מרכבה וכסא ה' בעולם. וכדברי התורה "תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידך"²³. יחס זה התחדש אחר כיבוש סיחון ועוג, ועם ישראל מצווה לכונן את המקדש בארץ ישראל להיות מכון לשבתו. עם ישראל נכנס לארץ ישראל לכונן את מלכות ה'. איך מכוננים את כסא ה', מקימים מזבח בארץ ישראל ומקריבים שם עולה 'לחמי לאשי'.

דווקא העולה, לא החטאת הבאה לכפר ולא השלמים הבאים לחלות פניו, היא 'לחמי' ובה נעשה הבית 'מכון לשבתך'. אפשר לאמר באופן חד שכל הקרבנות הם 'עבודה צורך הדיוט' בעולה יש אמירה של 'עבודה צורך גבוה'. העולה קרבה כליל ומשיבה את כל החיים את כל הבריאה לגבוה, רותמת את כל הרבדים 'בלתי לשם לבדו'. לא נשאר דבר חוצץ מחוץ לגילוי שמו, ובכך נשלם מזבח העולה והמשכן להיות 'מכון לשבתך', להיות הבריאה כולה מרכבה לגילוי כבודו.

אי אפשר להקים מזבח לחטאת לשלמים. רק אחר שיש מזבח העולה, מזבח שמזוהה עם שמו יתברך, מכון לשבתו, אפשר לבא לפניו, להתכפר לפניו ולחלות פניו. וכפי שהתבאר בפסוקים 'במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם'.

הפסוק אומר בקרבן עולה "ונרצה לו לכפר עליו"²⁴, וחז"ל דרשו מכאן שמכפר על עשה. אין הכוונה שלזה בא הקרבן, כחטאת המכפרת או דורון המנחה. אלא שבשעת הקרבן האדם עומד לפני ה', ובאופן בסיסי האדם מוצא עצמו חסר צדק קיומי בעומדו לפני ה'. כל שקיקתו היא להתרצות, "ויפק רצון מה"²⁵. הוא מעלה עולה לפניו, ובכך ה' מתרצה בו ובעולמו, ויש הארת

²² במדבר כח.

²³ שמות טו, יז.

²⁴ ויקרא א, ד.

²⁵ משלי ח, לה.

פנים וקיום מחודש לבריאה. את הארת פנים הזו שוקק העובד לקבל. לצאת ידי חובתו לגבי קרבן נקרא בחז"ל 'הורצה'. תכלית כל הקרבנות להתרצות לפניו, לקבל הארתו.

אדם כי יקריב

"אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַה'":²⁶ המילה אדם צריכה הסבר. 'אדם' בדרך כלל מייצג את החלק היותר נמוך, החלק הגופני שבבן אדם.²⁷ כמעט כל ציוויי התורה מתייחסים ל'איש', 'איש למעט קטן'. רק פרשות שמתייחסות לגופו של האדם משתמשות בלשון אדם.²⁸ כמו "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל"²⁹, "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ סִפְחָת"³⁰, "עַל בֶּשָׂר אָדָם לֹא יִסָּךְ"³¹.

הביטוי 'אדם' מבטא את גופניותו, כי מהאדמה לוקח. עשייה פעילה מתייחסת למושג 'איש', שמבטא את האישיות. יש אישיות שאליה התורה פונה בציווי לעשות או שלא לעשות. וצריך לבאר מפני מה בעשייה הגדולה הזאת של קרבן, שאדם נותן דורון לה', מתייחסת התורה עשייה זו לבחינת אדם.

תוכן זריקת הדם בעולה הוא להחזיר את החיים לקב"ה, ולומר לו שאנחנו חווים את החיים כנאצלים ממנו. וזו תכלית כל עבודת ה' לזהות את עצם הקיום כנאצל.

'איש' מבטא את האישיות את הזהות האישית שאדם רכש לעצמו, את הכבוד והמעלה שיש באדם. 'אדם' מבטא את גופו, את החלקים הנמוכים, המתים, חדלי האישיות. "אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֵהָל", "אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ סִפְחָת", הכל מתרחש בגופו האטום ב'אדם'. את עצמו, את מהותו, את החלק אלוה הגבוה, את זהותו שאי אפשר לטול ממנו - אדם חווה כאישיות, 'איש'. "אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אַתֶּם ... : אֶכֶן כְּאָדָם תָּמוּתוֹן..."³².

אדם הראשון, נזר הבריאה, נקרא אדם בגלל שהוא בחינת יציר כפיו. האפיון של אדם הראשון שהוא חווה את ההיווצרות שלו, מכיון שהוא נוצר בשיעור קומתו. אדם רגיל נולד כתינוק וכשהוא מזהה את עצמו בגדלותו, הוא כבר נולד, הוא כבר קיים. ממילא הוא תופס את עצמו ואת קיומו כדבר המובן מאליו. הייחודיות של אדם הראשון היא שהוא נקרא יציר כפיו, שהוא חווה במלוא התודעה את היותו יצור. מכיוון שפתאום הוא מצא את עצמו נוצר, במלא שיעור קומתו ודעתו. לכך הוא נקרא 'אדם', מפני ששמו מבטא את היותו נוצר מן האדמה. הוא לא יכול להתנתק מלזהות את קיומו כנאצל מהקב"ה וזהו עצם שמו. אדם הפך להיות 'איש' בתורה כשנבראה ממנו האשה, "כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת"³³. כשיש לו אשה יש לו שם איש מפני שמול

²⁶ ויקרא א, ב.

²⁷ לכן התורה מתייחסת לנפש כ'נפש אדם'.

²⁸ בפרשת ויקרא יש חריג, "לְכָל אִשָּׁר יִבְטָא הָאָדָם בְּשִׂבְעָה" (ויקרא ה, ד) ויש לבארו במקומו.

²⁹ במדבר יט, יד.

³⁰ ויקרא יג, ב.

³¹ שמות ל, לב.

³² תהלים פכ, ו-ז.

³³ בראשית ב, כג.

האשה רוכש האדם את קיומו. העמידה הסמכותית שיש לאדם היא הנותנת לו את השם איש. משעה שהוא מבדל עצמו מעמידתו מול אלקיו ועומד מול האשה, נקרא הוא איש, מפני שקיבל זהות עצמית.

כשאדם עומד לפני ה' בהקרבת הקרבן, הוא משיב את אישיותו לאלקים. הוא חווה את עצם הקיום כנאצל מקדושתו יתברך. כשהוא עומד מול שם הויה הוא חוזר לנאצלות הראשונית, הוא חווה את ההיווצרות שלו וחוזר לבחינתו כאדם בשעת בריאתו. לכך ראוי להיות "אדם פי יקריב".

כשהאדם מבדל את עצמו, כשהוא שולט וכובש הוא נקרא איש, "ה' איש מלחמה". חז"ל דורשים "מִכֶּם" להוציא את הגזול. אדם המביא מגזול מופיע לפני ה' ככובש, וזה נגד מושג הקרבן. בשעת ההקרבה, בשעת עמידתו לפני ה' האדם לא יבדל עצמו וידגיש את אישיותו הפרטית. כולו נברא ונאצל, ואישיותו נכללת ומתעלה בשמו הגדול.